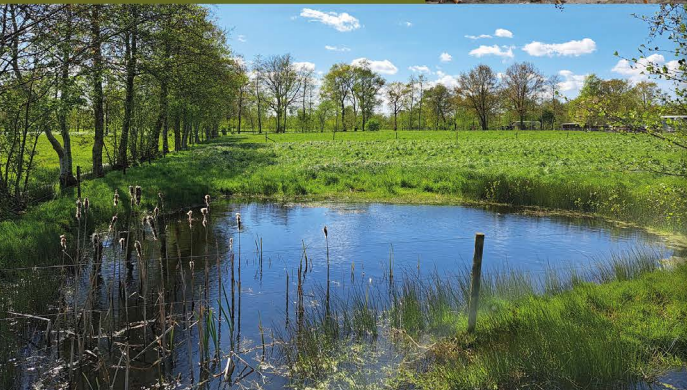

boerennatuur

Groningen West

Jaarverslag 2024

Scan de QR-code en bekijk
ons jaarverslag online.

Zorg voor onze boerenlandvogels, oog voor ons landschap

Verenigd in BoerenNatuur Groningen West zorgen wij met 700 boeren en burgers voor een natuurlijk boerenland. Van De Wilp tot Rottum en van Visvliet tot Noordlaren. Samen werken we aan de uitvoering van het stelsel Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb). In ons gebied betekent dat vooral het creëren en beheren van geschikte leefgebieden voor onze weidevogels en het onderhouden van elzensingels en houtwallen in ons cultuurhistorisch waardevolle coulisselandschap.

Daarnaast trekken we in vele projecten gezamenlijk op naar een natuurinclusievere landbouw. Met aandacht voor een gezonde bodem, schoon water, het klimaat, biodiversiteit en ons prachtige (agrarische) landschap waar we trots op zijn. We inspireren elkaar door het delen van kennis en ervaring. Dit doen we altijd vanuit een praktische insteek, passend bij de bedrijven van onze leden en ons gebied.

In dit jaarverslag kunt u lezen wat we in 2024 hebben gedaan en bereikt in de uitvoering van het ANLb en hoe we samen in diverse projecten werken aan een natuurinclusievere landbouw.

Voorwoord

Op 1 maart 2024 veranderden we onze naam van Collectief Groningen West naar BoerenNatuur Groningen West. Nog steeds een collectief, maar nu met een naam die duidelijker aangeeft waar we voor gaan en staan. Bovendien zijn we met deze naam beter herkenbaar als lid van onze overkoepelende organisatie BoerenNatuur.

Zoals u wellicht heeft vernomen staat het agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb) flink in de belangstelling. Er is sprake van 500 miljoen euro extra die door de landelijke politiek vanaf 2026 structureel per jaar voor natuur en landschap is toegezegd. Ik ga ervan uit dat een aanzienlijk deel daarvan voor het stelsel ANLb beschikbaar komt. Dat is hard nodig ook, gezien de inbreukprocedure vanuit Europa op het gebied van weidevogelbeheer en recente rechterlijke uitspraken die het kabinet nopen om te werken aan uitdagingen op het gebied van bodem, waterkwaliteit, biodiversiteit en natuurbehoud. Het zou een zeer welkome impuls zijn voor waar wij sowieso al voor gaan en staan; agrarisch natuur- en landschapsbeheer en een natuurinclusievere landbouw. Hopelijk kunnen we met het extra geld het bestaande agrarisch natuurbeheer versterken en/of meer agrariërs in ons werkgebied bewegen om mee te doen.

In dit jaarverslag laten we u graag zien wat we hebben gedaan en bereikt in 2024. Zo'n 250 deelnemers beheerden samen vorig jaar bijna 7000 hectare weidevogelgebied, waarvan 36 procent zwaar beheer. Het was een grillig seizoen waarbij het natte weer en predatie in sommige gebieden een grote invloed had op het broedsucces van onze weidevogels. U leest er meer over verderop in dit jaarverslag.

In de waardevolle coulisselandschappen van het Westerkwartier en Gorecht groeide het aantal deelnemers naar 280. Zij hadden samen onder andere 324 km aan singels en 65 poelen in beheer. Het weidevogelbeheer vormt nog steeds het grootste deel van onze inzet vanuit het ANLb, maar we zagen vorig jaar een mooie groei van deelnemers aan het landschapsbeheer waarvoor ook meer beheerpakketten beschikbaar kwamen. Ook het poelenproject leverde veel belangstelling op om meer van deze 'natte pareltjes' in het landschap te creëren en beheren. Een mooie impuls voor meer biodiversiteit in ons cultuurhistorisch waardevolle landschap.

Het Aanvalsplan Grutto kreeg vorig jaar steeds meer vorm; zo hebben we onder andere een onderzoek naar verdienmodellen afgerond. Ons project 'Klimaatboeren' werd genomineerd voor 'Het Zonnetje', een prijs voor een inspirerend initiatief waarin de water- en ruimtelijke opgaven samenkomen. Vorig jaar was ook het jaar waarin meer dan 100 leden en niet-leden interesse toonden om mee te doen in de gebiedsofferte: een initiatief vanuit boerenkracht om met concrete maatregelen bij te dragen aan maatschappelijke opgaven op het gebied van klimaat, water en natuur. Tegen een reële en aantrekkelijke vergoeding. Mooi om hier samen in op te trekken met onze buurcollectieven Noordlike Fryske Wâlden en BoerenNatuur Midden Groningen. Inmiddels hebben we de gebiedsofferte aangeboden aan de minister van LNV en betrokken gedeputeerden en waterschapsbestuurders, die hem enthousiast in ontvangst namen. Wordt vervolgd...

Namens het bestuur en onze medewerkers wens ik u veel lees- en kijkplezier met ons jaarverslag!

Freek Nieuwenhuis
Voorzitter BoerenNatuur Groningen West

- 05** **Weidevogelbeheer**
Continu werken aan verbetering van leefgebieden voor onze weidevogels
- 12** **Landschapsbeheer**
Samen werken aan een waardevol en gevarieerd coulisselandschap
- 18** **Onze projecten**
- 22** **BoerenNatuur Groningen West in cijfers (2024)**

Continu werken aan verbetering van leefgebieden voor onze weidevogels

Weidevogelseizoen 2024: koud, zeer nat en veel predatie

Over de hele linie toonde 2024 een grillig verloop in de 14 weidevogelgebieden van BoerenNatuur Groningen West. Veldcoördinator weidevogelbeheer Henk van der Noord: 'Door de combinatie van kou en veel regen hadden de weidevogels het moeilijk om hun jongen goed groot te brengen. Het was een van de natste voorjaren ooit. Hierdoor was het een slecht muizenjaar waardoor er meer predatie was op eieren en jonge weidevogels door muizeneters zoals steenmarters en roofvogels. Toch ging het in een aantal gebieden nog redelijk goed zoals in De Winsumermeeden, Tinallinge en Gorecht. We zien de afgelopen jaren dat klimaatverandering een steeds grotere rol lijkt te spelen. In één weidevogelseizoen kunnen extreme droogte en/of extreme regenval van grote invloed zijn op het broedsucces en grootbrengen van de jongen. Samen met de boeren doen onze veldmedewerkers en vrijwilligers er ieder jaar alles aan om hier zo goed mogelijk op in te spelen in het beheer, maar soms is er simpelweg sprake van overmacht.'

In 2024 deden 250 boeren mee in het weidevogelbeheer. Zij beheerden gezamenlijk een dikke 6900 hectare weidevogelgebied waarvan 36 procent in zwaar beheer. Dit jaar hebben we ook weer volop ingezet op de uitvoering van vier speerpunten in ons weidevogelbeheer om de leefgebieden zo optimaal mogelijk te ontwikkelen

en verbeteren: inrichting en verbetering van plasdras- en hoog peil gebieden, kruidenrijk grasland, stimuleren en verbeteren van mozaïekbeheer en predatie-beheer- en onderzoek. Hieronder gaan we kort in op deze speerpunten waarop we ook in 2025 en daarna zullen focussen.

Inrichten en verbeteren van plasdras en hoog peil gebieden

In 2024 nam, net als voorgaande jaren, het aantal plasdras (190 stuks) en hoog peilgebieden (203 hectare) toe in onze weidevogelgebieden. Daar zijn we erg blij mee, want het creëren van natte omstandigheden is een belangrijke basis voor een optimaal leefgebied voor weidevogels. Met name het drassige gedeelte van de (greppel)plasdras is een belangrijk foerageergebied voor de weidevogels. Ook vogels op doortocht naar hun broedgebieden zoals kemphanen profiteren van de plasdrassen.

Kruidenrijk grasland

Kruidenrijk grasland is een zeer belangrijk onderdeel van een goed ingericht weidevogelgebied, waar (jonge) weidevogels voor dekking en voedsel (meer en grotere insecten) van kunnen profiteren. Het aandeel kruidenrijk grasland in onze weidevogelgebieden nam gestaag toe in 2024. Het blijft belangrijk om kennis en ervaring over de ontwikkeling en beheer van kruidenrijk grasland uit te wisselen. Daarom organiseerden we in juni vorig jaar een kennisbijeenkomst vanuit het Toukomstproject 'Op weg naar een kruidenrijke Toukomst weidevogels', samen met Het Groninger Landschap.

Bekijk de video hier

Stimuleren en verbeteren mozaïekbeheer

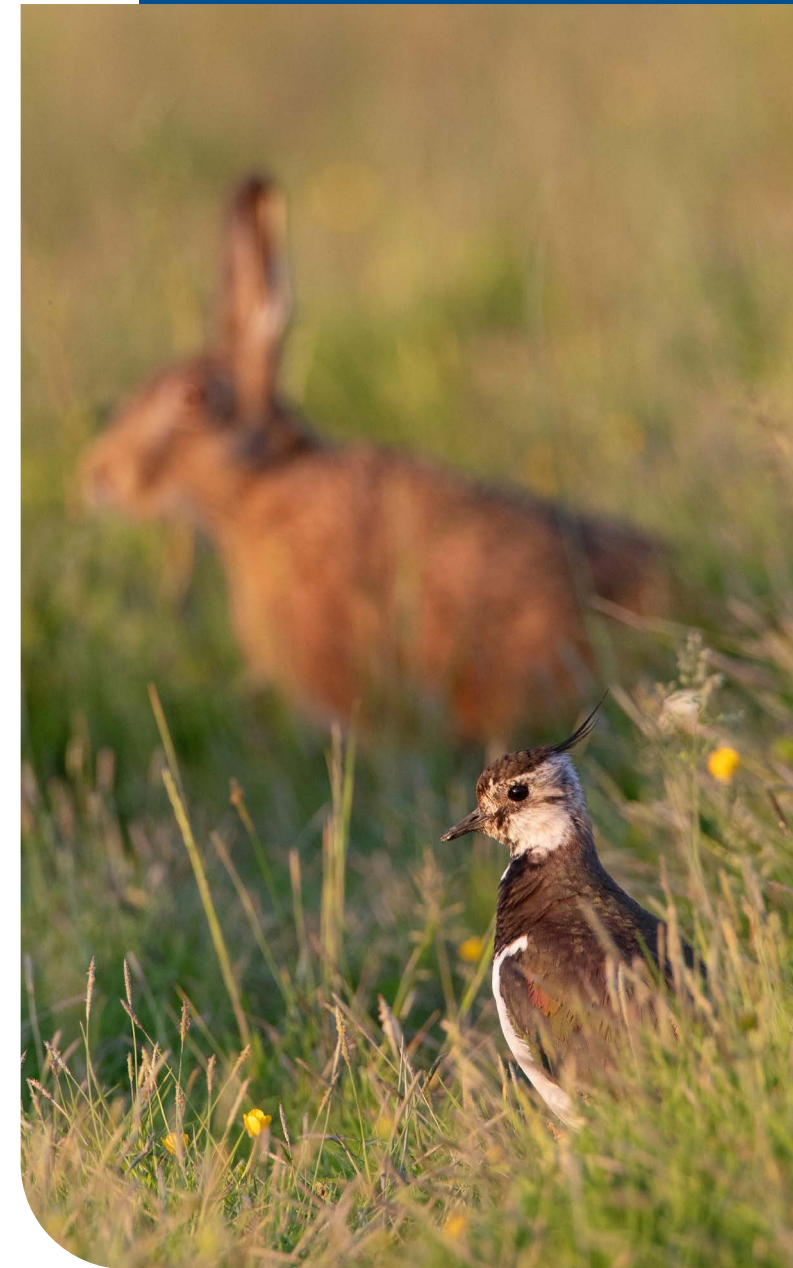
Onze inzet is gericht op het realiseren van een gevarieerd beheeremozaïek van percelen grasland met rustperiode, plasdras/hoog peil, kruidenrijk grasland en extensief beweiden of voorweiden. Deelnemers met drie van de vier beheeronderdelen ontvangen per hectare een plus op de normale vergoeding. In 2024 groeide het aantal deelnemers dat hiervoor koos en dus een plus op de normale vergoeding ontving.

Predatiebeheer en onderzoek

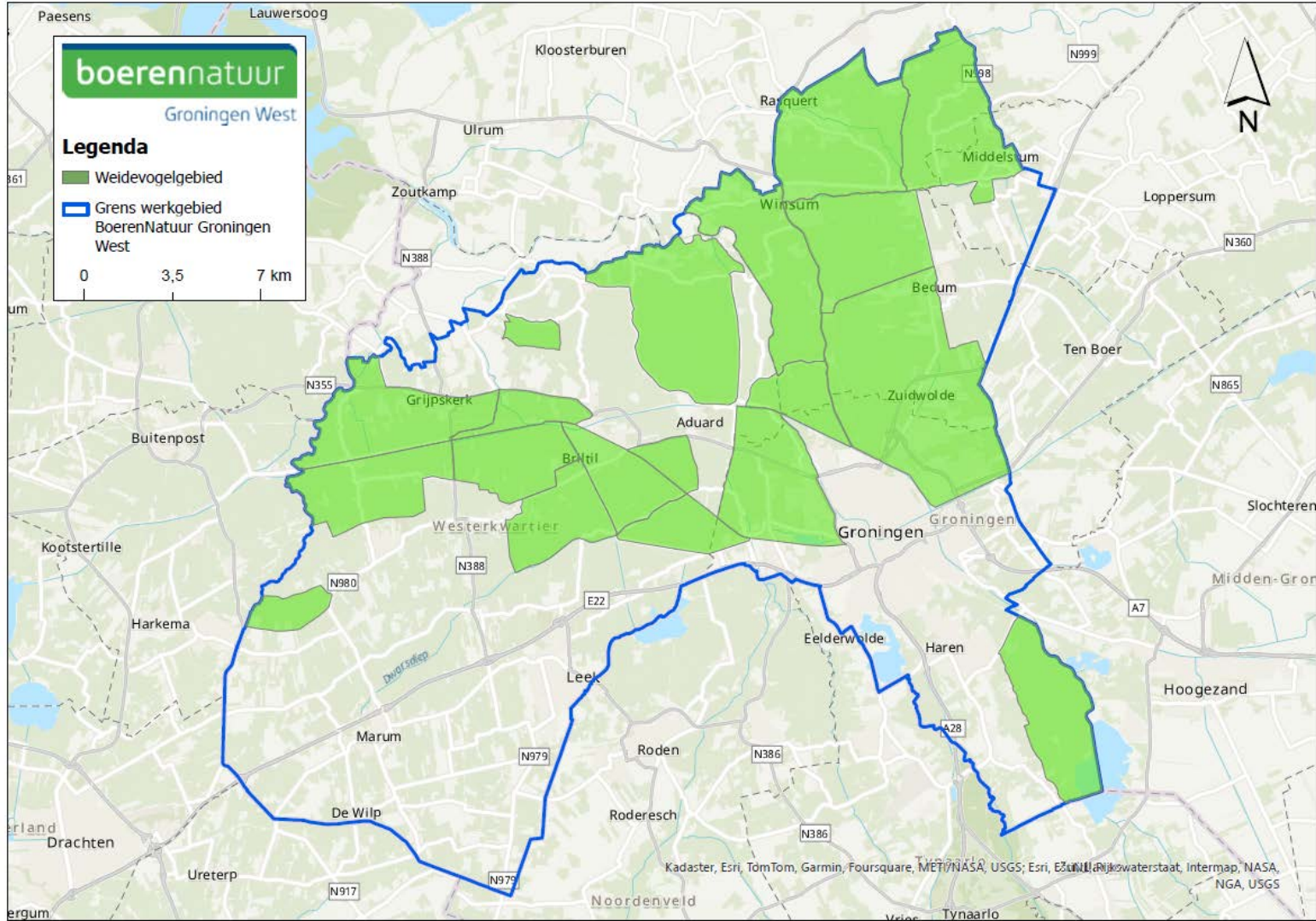
In 2024 is het lopende predatieonderzoek waaronder het pilotproject 'effect steenmarterbeheer op nestsucces weidevogels in Groningen' voortgezet. Hieruit bleek dat het steenmarterbeheer in combinatie met andere vormen van predatiebeheer (vos, zwarte kraai) wel tot een verbetering van het nestsucces leiden, maar nog niet toereikend zijn voor een voldoende nestsucces om de populatie op termijn in stand te houden.

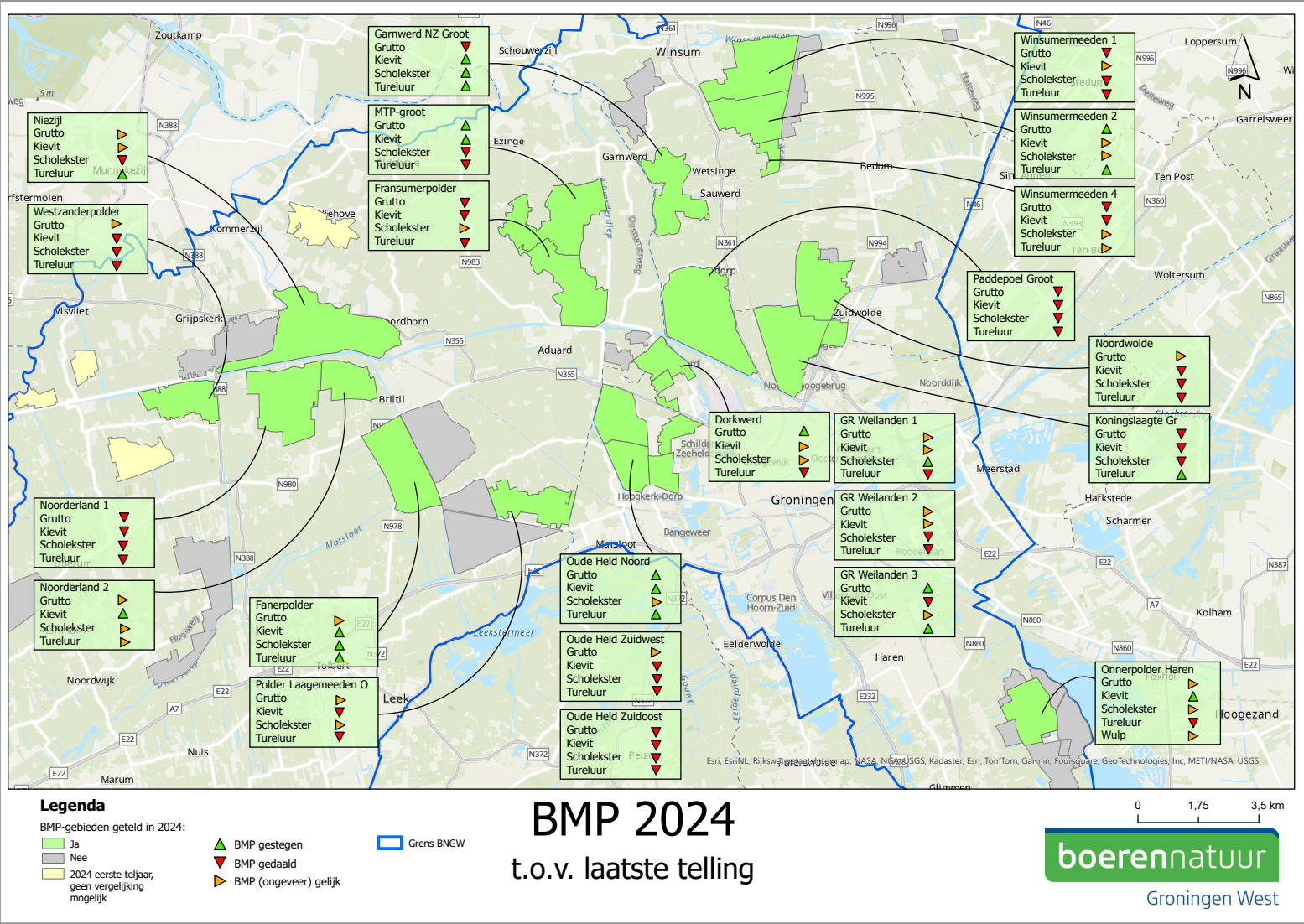
Lees hier meer over bovengenoemd onderzoek en andere onderzoeken

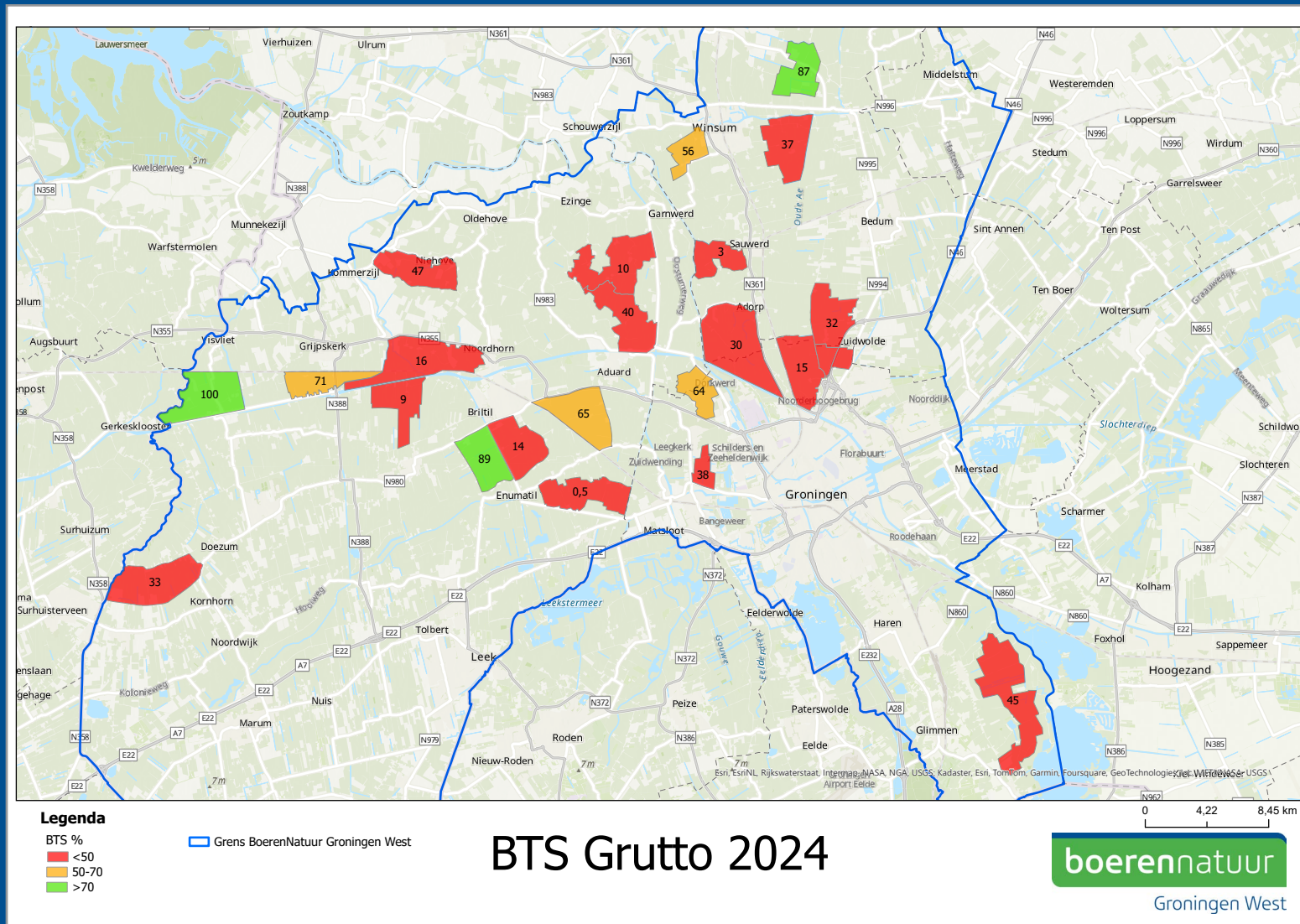
Weidevogelgebieden in het werkgebied van BoerenNatuur Groningen West

Monitoringsgegevens weidevogels 2024

Met de Broedvogel Monitoring Project (BMP) methode tellen we het aantal broedparen per soort, minimaal 1 keer in de 3 jaar in elk telgebied. In 2024 zijn de groen gekleurde gebieden in de kaart geteld. Per soort staat aangegeven of het aantal broedparen is gestegen, gedaald of gelijk is gebleven ten opzichte van de vorige telling in dat gebied. Met de BMP methode weten we hoeveel broedvogels er in het broedgebied aanwezig waren.

Aanvullend op het aantal broedparen geeft de Brutto Territoriaal Succes (BTS) methode een goede indicatie van het broedsucces van de grutto. Deze telling wordt elk jaar herhaald in dezelfde telgebieden. Van de broedparen grutto in een telgebied moet ongeveer 65% succesvol zijn om de oudersterfte te compenseren. In het digitale jaarverslag vindt u ook nog een kaartje met het aantal broedparen in 2024 van grutto, kievit, scholekster, tureluur en wulp in onze weidevogelgebieden.

‘Het geluid van de grutto vind ik altijd heel feestelijk’

Aan de rand van Groningen langs de Oude Adorperweg runt Wolter Stoel (69) samen met zijn zoon Tjaard (38) een biologisch melkveebedrijf met 115 melkkoeien. De boerderij ligt tussen de provinciale weg N361 en de spoorlijn richting Groningen, en het meeste land ligt achter het spoor tegen de bebouwing van Noorderhoogebrug aan. Via een tunneltje onder het spoor langs kunnen de koeien daar heen lopen. En daar ligt ook het land dat voor de weidevogels wordt beheerd. ‘Vanuit het ANLb heb ik daar twee plasdrassen liggen met daaromheen uitgesteld maaien. Daarnaast heb ik kruidenrijk grasland en is er sinds vorig jaar ook voorbeweid. Met name één van de plasdrassen werkt al jaren als een magneet op de weidevogels en is erg succesvol, mede omdat er praktisch geen predatie plaatsvindt’.

Vrijwilliger weidevogelbescherming Thomas Pruim (71) kan dat beamen: ‘De laatste jaren zie ik hier ieder jaar een lichte groei van het aantal weidevogelnesten (rond de 50), dus dat is een positieve ontwikkeling. Thomas is al zo’n twaalf jaar vrijwilliger bij boer Stoel en daarvoor al langer bij vijf andere boeren in de omgeving van Adorp waar hij geboren en getogen is. ‘Ik ben al sinds mijn jeugd vaak op pad in de (boeren)natuur. Ik doe niets liever dan van ’s ochtends vroeg tot ’s avonds laat genieten van de natuur mijn omgeving. Ik heb geen favoriete weidevogel, ze zijn me allemaal even lief of het nou kieviten, scholekster, tureluurs of grutto’s zijn. Wolter en ik zijn goed op elkaar ingespeeld en als hij mijn hulp nodig heeft dan ben ik er om samen te kijken hoe we de weidevogels het beste kunnen beschermen. En uiteraard houd ik alles bij in de boerenlandvogel-monitor-app’.

Wolter is blij met de inzet van Thomas: ‘Hij heeft het gewoon in de vingers, is liefhebber en is er altijd als dat nodig is. We hebben elkaar ontmoet destijds in Sauwerd waar de voorloper van BoerenNatuur Groningen West het kantoor had. Ik zocht toen een vrijwilliger en sindsdien staat Thomas ieder seizoen paraat. Die ondersteuning en kennis van Thomas waardeer ik zeer en ik leer er ook van. Nog even en ze zijn er weer. Ik heb niet een favoriete weidevogel of zo, maar het geluid van de grutto vind ik altijd heel feestelijk. Dan is het seizoen echt begonnen’.

Samen werken aan een waardevol en gevarieerd coulisselandschap

Vele kilometers houtsingels hersteld in 2024

Westerkwartier Natuurinclusief

In 2024 hebben we het project ‘Westerkwartier Natuurinclusief’ afgerond en daar kijken we positief op terug. Onze veldcoördinator Hilko Bron hield zich bezig met twee deelprojecten. Het eerste project was de bedrijfsnatuurplannen, waarbij 26 deelnemers in januari van 2024 plantmateriaal hebben ontvangen om zelf mee aan de slag te gaan. Dat varieerde van fruitbomen en houtsingelherstel tot aan knip- en scheerhagen en voederhagen. Hilko: ‘Daar is een mooi resultaat mee bereikt, de deelnemers hebben veel aangeplant in 2024. Zo is er ruim 1300 meter aan houtsingelherstel geweest, zijn er bijna 40 fruitbomen geplant en is er voor zo’n 2600 meter aan voederhagen en knip- en scheerhagen aangelegd.’ Daarnaast ontfermde Hilko zich over de houtsingels in het Westerkwartier. Vanuit het project werd ook hiervoor plantmateriaal geleverd, zodat er 4700 meter aan houtsingelherstel kon plaatsvinden. Een mooie impuls voor het landschap en de biodiversiteit.

Weinig onderhoud aan houtsingels

Wat opviel in 2024 is dat er weinig onderhoud is uitgevoerd in de houtsingels. De oorzaak hiervan was met name omdat het in het voorjaar te veel geregend heeft en het daardoor te nat is geweest. Normaal vindt het onderhoud veelal gespreid over de jaren heen plaats, maar daar was in 2024 dus minder sprake van. Dit heeft gelukkig geen problemen opgeleverd. Deelnemers mogen dit onderhoud verspreid over zes jaar uitvoeren en kunnen zelf invullen hoe en wanneer ze dit doen.

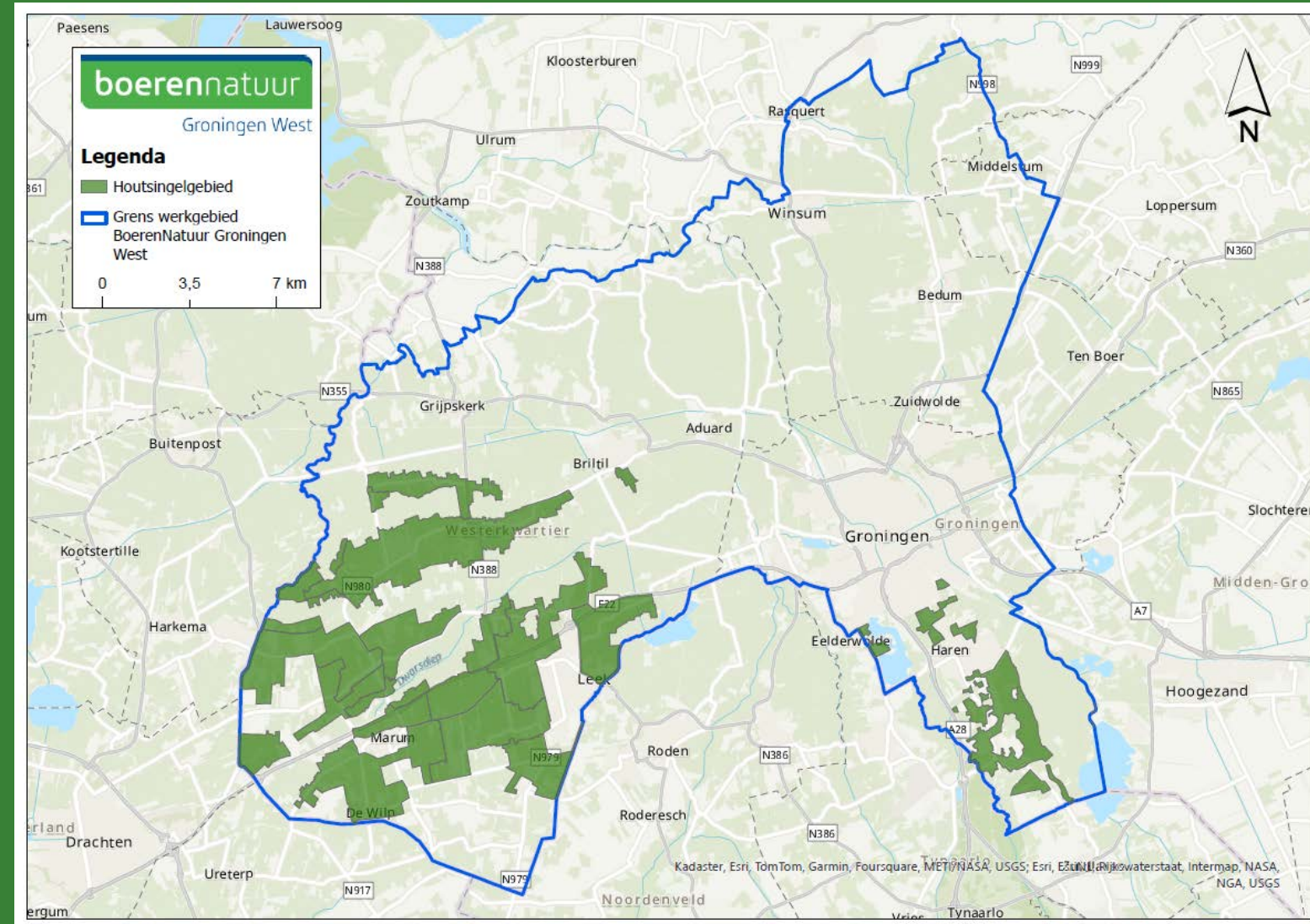
Impuls groenblauwe dooradering

Een ander project wat in 2024 startte in het coulisselandschap, was de ‘Impuls groenblauwe dooradering’. Dit project bestaat uit twee onderdelen: het herstel van houtsingels en de aanleg van poelen. In het najaar van 2024 is voor het herstel van de houtsingels beplanting uitgedeeld en is er ruim 4700 meter houtsingel hersteld. In 2025 zal BoerenNatuur Groningen West verder gaan met dit project. In de zomer van 2024 begon het inventariseren voor het poelenproject. Daaruit bleek dat 15 deelnemers enthousiast waren en zij hebben zich aangemeld voor een poel. Dit jaar zal het gesprek hierover verder gaan met de gemeente en de verwachting is dat later in 2025 de poelen worden aangelegd en dat alles voor het eind van het jaar is afgerond.

Het contact tussen BoerenNatuur Groningen West, de provincie Groningen en gemeente Westerkwartier is in het afgelopen jaar in positieve zin gegroeid. BoerenNatuur Groningen West wordt door de gemeente en provincie gezien als een serieuze speler in het werkgebied, die echt gaat voor het landschap en haar inwoners.

Houtsingelgebieden in het werkgebied van BoerenNatuur Groningen West

Kennisavonden en excursies voor ANLb-beheerders van landschapselementen

Circa 280 leden van BoerenNatuur Groningen West doen mee in de uitvoering van het ANLb voor landschapsbeheer. Zij beheren diverse landschapselementen in de zogenaamde ‘droge dooradering’ zoals houtsingels, elzensingels, houtwallen, poelen en botanische hooilandranden in twee gebieden: het Zuidelijk Westerkwartier en Gorecht.

Beter beheer door vergroten bewustwording, kennis en eigenaarschap

Als collectief zijn we in 2024 begonnen met het vergroten van bewustwording, kennis en eigenaarschap bij onze leden die landschapselementen vanuit het ANLb beheren. Aanvullend op advies en begeleiding van onze veldcoördinator landschapsbeheer hebben we in 2024 kennisavonden en excursies georganiseerd over verschillende (beheer)onderwerpen. Hierbij werkten we samen met diverse organisaties zoals Landschapsbeheer Groningen, IVN en Vlinderstichting Nederland. Doel hiervan is om het beheer te verbeteren, gericht op de landschappelijke, cultuurhistorische- en biodiversiteitswaarde van het coulisselandschap.

Kennisavond over de waarde van poelen in het coulisselandschap

Woensdag 22 februari 2024 organiseerden we een kennisavond over poelen. Adviseur ecologie Irene Lantman van Landschapsbeheer Groningen vertelde over de cultuurhistorische en ecologische waarde van deze natte pareltjes in het landschap en hoe je poelen het beste kunt beheren. Tijdens deze avond hebben we ook een nieuw project over poelen toegelicht en konden geïnteresseerde leden zich opgeven om een poel te creëren en beheren vanuit het ANLb.

Excursie ‘wat leeft er in een poel?’

Donderdag 20 juni 2024 organiseerden we een excursie voor onze leden over welke dieren en planten in een poel leven, in samenwerking met IVN-gids Herman de Heer. Met schepnetjes en vergrootglazen konden de deelnemers de onderwaterwereld van poelen bekijken en zich verwonderen over zoveel diversiteit aan insecten, amfibieën en planten.

Kennisavond over vlinders en andere insecten in het coulisselandschap

Donderdag 24 oktober 2024 organiseerden we een kennisavond over insecten in het coulisselandschap, in samenwerking met de Vlinderstichting. Welke soorten insecten vind je in het coulisselandschap en waarom? Hoe kun je in het beheer rekening houden met vlinders en andere insecten? Anthonie Stip van de Vlinderstichting vertelde er enthousiast over.

Excursie coulisselandschap Op De Haar

Zaterdag 23 november 2024 organiseerden we een excursie in het fraaie coulisselandschap rond de monumentale boerderij Op De Haar in Marum. Beheerder Tinus Brink leidde een groep ANLb-deelnemers rond in de omgeving en vertelde over de rijke geschiedenis van de boerderij uit 1862. Onderweg bespraken we beheervraagstukken en lichtte onze veldcoördinator landschapsbeheer Hilko Bron nieuwe ANLb-beheerpakketten toe waaronder ‘botanisch weiland’ en ‘botanische weiderand’.

Van de deelnemers kregen we terug dat de kennisavonden en excursies zeer werden gewaardeerd. Daarom zullen we ook in 2025 en daarna hiermee doorgaan. Houdt uw e-mail in de gaten voor de aankondigingen van de activiteiten!

Natuurwerkdag met gemeente Westerkwartier

In 2024 organiseerden we voor het eerst een klus voor de Nationale Natuurwerkdag in samenwerking met de gemeente Westerkwartier. Tijdens deze dag is in Noordwijk 490 meter aan houtsingels hersteld door een groep van ongeveer tien enthousiaste deelnemers. ‘We kijken positief terug op deze productieve dag en wellicht krijgt dit in 2025 een vervolg’, vertelt veldcoördinator Hilko Bron.

Een hart voor natuur en klimaat

Vlakbij Appelbergen, tussen Onnen en Noordlaren, ligt een bijzonder land van drie hectare groot dat barst van de flora en fauna. Zo’n 33 jaar geleden werd het gekocht door Etta Eringa en haar echtgenoot Theo Sieling. Etta is werkzaam als physician assistant in het Ommelander Ziekenhuis en besteedt daarnaast haar tijd het liefst aan haar grootste hobby: dieren en natuur. Deze passie werd er met de paplepel ingegoten, dankzij haar Friese vader die een van de eerste biologische boeren van Nederland was. ‘Naast dat we springpaarden fokken, hebben we op het erf zo’n 25 fruitbomen, struiken en een moestuin met tientallen fruit- en groentesoorten. We zijn bijna alleen maar buiten te vinden!’

Dat is ook de reden dat het stel in 1995 een poel van tien bij vijftien meter gegraven heeft op het land. ‘We hebben de natuur zijn gang laten gaan en nu doet de poel het hartstikke goed.’ Kikkers, salamanders, kevers en libellen: het is een gezellige boel in de poel van Etta en Theo. ‘Jaarlijks komen studenten van Rijksuniversiteit Groningen om te monitoren hoe het gaat en ze zijn altijd dol enthousiast om te ontdekken wat er allemaal in leeft. Daarnaast houdt de poel goed vocht vast en daar profiteren de zwaluwen in het voorjaar van. Steevast rond begin april zien we de eerste zwaluwen verschijnen om leem te halen voor hun nesten.’

Etta en Theo doen als particulier mee aan landschapsbeheer bij BoerenNatuur Groningen West. Dankzij de subsidie die ze ontvangen wordt het land inmiddels ook gesierd door een houtwal en een houtsingel van ruim 300 meter lang. Voor Etta is dit een waardevolle manier om de natuur en al haar bewoners te ondersteunen. ‘Wij vinden milieu en klimaat heel belangrijk en naast dat we veel natuurorganisaties steunen en zo duurzaam mogelijk leven, willen we zelf ook een steentje bijdragen. Daarnaast volg ik een cursus ecologie om meer te leren over de natuur, zodat ik hier straks in de praktijk ook meer voor kan betekenen.’ Stilzitten doet Etta dus niet en de eerste plannen voor 2025 staan dan ook al klaar. ‘We gaan kijken of we de poel groter kunnen maken zodat er nog meer leven in kan ontstaan. De grond die daaruit komt willen we gebruiken om naast de moestuin wildbloemen te zaaien en daarmee vlinders aan te trekken. Zo blijven we altijd actief kijken naar wat we beter of extra kunnen doen.’

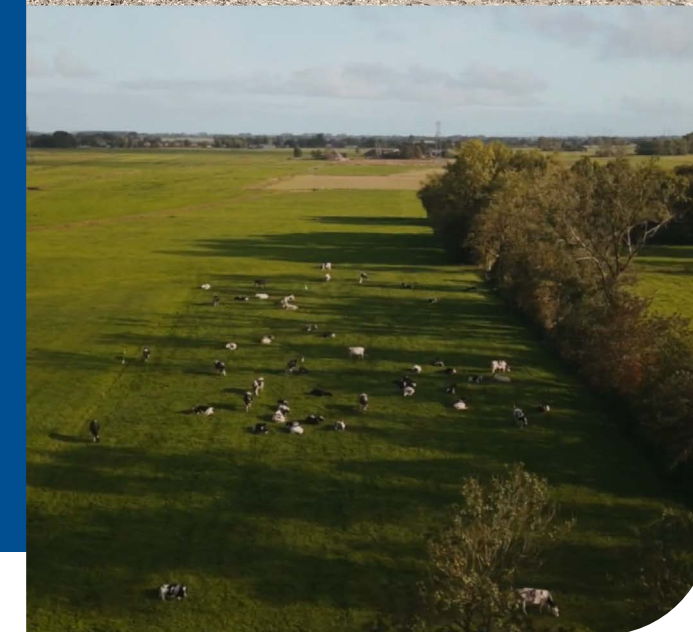
Onze projecten

De Gebiedsofferte - Een aanbod vanuit boerenkracht

In 2024 heeft een erg intensief, maar ook goed traject plaatsgevonden om de gebiedsofferte te kunnen opstellen. Met de gebiedsofferte doen we een aanbod voor het leveren van maatschappelijke diensten gericht op het verbeteren van de bodem- en waterkwaliteit, de biodiversiteit en het landschap. Een aanbod door agrariërs, voor hun eigen gebied. Hiervoor zijn in het najaar van 2024 verdeeld over vijf deelgebieden bijeenkomsten gehouden om meer uit te leggen over de gebiedsofferte. Projectleider Jacomijn Pluimers: 'We hebben alle maatregelen toegelicht en laten zien wat het inhoudt, aan welke opgaven voor natuur, water en klimaat het bijdraagt en als belangrijkste: wat de boeren zelf moeten doen en welke vergoeding hierbij hoort. Dankzij een hoge opkomst van 140 geïnteresseerden waren deze bijeenkomsten een groot succes!'

Na de bijeenkomsten en verschillende één-op-één gesprekken hebben ruim 100 mensen zich ingeschreven voor maatregelen uit de gebiedsofferte. Ook is er afgelopen jaar een actieve bijdrage geleverd door een boerengroep van tien deelnemers die geholpen hebben de gebiedsofferte praktisch uitvoerbaar te maken. In december 2024 is de gebiedsofferte voorgelegd aan bestuurders van de collectieven, de waterschappen, gedeputeerden en een vertegenwoordiger van het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN). De bestuurders waarderen het vooruitstrevende karakter van het aanbod en het belangrijke signaal dat de noordelijke boeren hiermee afgeven. Het biedt een kans om samen te werken aan de urgente opgaven van het landelijk gebied.

Een aantal van de maatregelen uit de gebiedsofferte zijn al concreet genoeg om gelijk uit te voeren, zoals ecologisch slootschonen, bodemverbetering en kruidenrijke randen. Voor 2025 is de ambitie om de gebiedsofferte groter te maken en dankzij het extra geld wat voor agrarisch natuurbeheer is vrijgekomen zijn daar ook kansen voor. Daarom zal BoerenNatuur Groningen West voor het komende jaar plannen maken om nog meer boeren aan te laten sluiten. 'De gebiedsofferte is één,' zegt Jacomijn Pluimers, 'maar nu moeten we er voor zorgen dat we het ook kunnen gaan uitvoeren zodat dit tot een resultaat leidt. Dat wordt onze focus voor 2025.'

Klimaatboeren - Samen op weg naar een klimaatbestendige melkveehouderij

In een divers gebied vol veen, zand en klei hebben 10 boeren in 2024 gekeken welke maatregelen zij kunnen nemen om toekomstbestendig te kunnen boeren met de gevolgen van klimaatverandering. In dit project, genaamd 'Klimaatboeren', hebben we in 2024 informatiebijeenkomsten en veldbezoeken georganiseerd, gericht op bewustwording. Voor elke deelnemende boer is een bodem- en waterplan gemaakt en hebben we samen gekeken naar de knelpunten binnen klimaatverandering. Tijdens veldbezoeken hebben de boeren bij elkaar gekeken en kennis met elkaar gedeeld over wat mogelijk is.

Dit leidde ook tot vragen richting het waterschap, bijvoorbeeld over hoe het water precies stroomt. Hierdoor ontstond in 2024 een goed overleg met het waterschap, waardoor problemen praktisch en direct opgelost konden worden, of waar later uitgebreid onderzoek naar is uitgevoerd door het waterschap. Deze fase van inventarisatie is in 2024 voltooid en daarmee is duidelijk geworden welke maatregelen er voor de tien deelnemende boeren mogelijk zijn. Zo was het afgelopen jaar gericht op onderzoek en planvorming en wordt dit in 2025 toegewerkt naar uitvoering. Daarvoor zal financiering aangevraagd worden zodat de plannen hopelijk in hetzelfde jaar nog gerealiseerd kunnen worden.

Nominatie prijs 'Het Zonnetje'

Als grote verrassing kwam in oktober het bericht dat het project Klimaatboeren genomineerd was voor 'Het Zonnetje' van het Nationaal Deltacongres. Deze prijs was bestemd voor een initiatief waarin de water- en de ruimtelijke opgave op zo'n manier samenkomen dat dit een voorbeeld kan zijn voor anderen. Jacomijn Pluimers: 'Het is een opsteker voor ons dat men dit project interessant vindt en is daarmee direct een stimulans om dit breder in te willen zetten. Ook al is het niet altijd makkelijk geweest, want het natte najaar en voorjaar brachten vertraging en er was extra onderzoek nodig.

Helaas won Klimaatboeren het Zonnetje niet. 'Waarschijnlijk omdat we op dat punt nog in de verkennende fase zaten en de schop nog niet in de grond is gegaan,' legt Jacomijn Pluimers uit. 'Dat bewijst maar weer eens dat het aan ons is om te laten zien dat dit initiatief ook ergens toe gaat leiden.'

Bekijk de video hier

Aanvalsplan Grutto

Voor het weidevogelbeheer stond het jaar 2024 veelal in het teken van onderzoek naar hoe we het beheer nog beter mogelijk kunnen maken. Dit vond onder andere plaats binnen het Aanvalsplan Grutto (AVPG). Binnen Aanvalsplan Grutto werken provincies, landbouw- en natuurorganisaties en boeren samen om de leefomgeving voor de weidevogel te optimaliseren. Zo wordt er ingezet op het optimaal inrichten van het leefgebied, predatiebeheer en onderzoek naar passende verdienmodellen.

Onderzoek naar verdienmodellen in 2024

Bij het Aanvalsplan Grutto gaat het om verbetering van het leefgebied van de weidevogels. De meeste boeren staan hier wel voor open, maar lopen in de huidige situatie tegen grenzen aan. Bij een aanzienlijke verhoging van het areaal aan weidevogelbeheer heeft dit direct effect op de primaire bedrijfsvoering. Denk daarbij aan een lagere ruwvoer- en of melkproductie en ruwvoer van een andere kwaliteit (meer gras met uitgestelde maaidata). Om echt stappen te kunnen zetten in Aanvalsplan Grutto willen we boeren ook in staat stellen hier aan bij te dragen. Daarom is BoerenNatuur Groningen West in 2024 een onderzoek gestart naar mogelijke verdienmodellen binnen Aanvalsplan Grutto. Dit vond plaats in de twee gebieden van het Aanvalsplan Grutto: veengebied Gorecht en kleigebied Reitdiep.

Het onderzoek van BoerenNatuur Groningen West was ook onderdeel van een groot landelijk project. Dit project heet ‘Verdienmodel Aanvalsplan Grutto’ en wordt gesteund door diverse provincies en LVVN. Hiermee ondersteunen zij acht agrarische collectieven uit het hele land in het onderzoek naar verdienmodellen voor weidevogelbeheer, geven hen handvatten en zijn het aanspreekpunt voor vragen. Alle acht collectieven, waaronder ook BoerenNatuur Groningen West, hebben tijdens een symposium in december 2024 hun tussentijdse resultaten gepresenteerd.

Gorechtgebied

In Gorecht is gekeken welke regelingen er al bestaan die kunnen bijdragen aan het verdienvermogen van bedrijven en interessant kunnen zijn voor weidevogelboeren. Eén daarvan was een samenwerkingsregeling voor het tegengaan van veenoxidatie en extensivering, dit leidde tot het projectvoorstel ‘Gorecht Presteert’. Pleksgewijs een hoger waterpeil in het landschap draagt bij aan de vermindering van bodemdaling en het tegengaan van veenoxidatie en dient tegelijkertijd ook als middel voor weidevogelbeheer, omdat de grutto profiteert van vernatting van de percelen. Projectleider Jacomijn Pluimers: ‘Zo combineren we dat veenoxidatie verminderd kan worden en hiermee iets kan betekenen voor de grutto, maar daarnaast ook bijdraagt aan een goed verdienmodel voor weidevogelboeren.’ Het samenwerkingsverband van boeren zal het project ‘Gorecht Presteert’ zelf uitvoeren onder leiding van een externe adviseur.

Het Aanvalsplan Grutto leidde in 2024 tot veel waardevolle samenwerkingen. Naast dat de 8 boeren uit het samenwerkingsplan onderling veel samenwerkten, is er ook intensief meegewerkt door Het Groninger Landschap, Waterschap Hunze en Aa's, Provincie Groningen, gemeente Groningen, Rijke Weide Fonds, Staatsbosbeheer en Waterbedrijf Groningen. ‘Daardoor zie je pas echt hoeveel partijen betrokken moeten worden in zo’n gebied om samen tot een goed plan te komen,’ vertelt Jacomijn Pluimers.

Reitdiepgebied

Voor Reitdiep bleek de uitdaging wat groter om een aanvullend verdienmodel te vinden passend bij het weidevogelbeheer. Van de in totaal circa 80 boerenbedrijven in het Reitdiep, is voor de verkenning in 2024 een kleiner deelgebied geselecteerd met 15 boeren. Met hen werd besproken hoe zij kijken naar de toekomst van hun bedrijf en werd gesproken over welke aanvullende verdienmodellen er landelijk op tafel liggen, vertelt projectleider Erik Hoving. Daarbij ging het gesprek over de potentie van CO₂ verwaarding in grasland, melkpremies en afwaarderen van gronden.

Ook is bij dit onderzoek gekeken vanuit het perspectief van de grutto en wat die precies nodig heeft in dit gebied. Wat zou de situatie zijn als de inrichting en het beheer wat er nu ligt verbeterd wordt voor de weidevogel? ‘Hiervoor zijn we bij drie bedrijven langs geweest om te sparren over verschillende fictieve situaties. Welk beheer wel of niet past bij het bedrijf en of de bijbehorende vergoedingen voldoende zouden zijn voor de gevraagde inspanning,’ vertelt Erik Hoving. ‘Zo konden we de reacties van de boeren peilen. Daarna is een adviseur met deze drie bedrijven in gesprek gegaan en heeft hij de resultaten ook op bedrijfsniveau doorberekend: wat is het effect op de melkproductie, wat betekent het voor de cashflow en is het onderaan de streep nog steeds interessant? De algemene conclusie was dat voor een grote stijging van het areaal weidevogelbeheer er hogere beheervergoedingen en aanvullende verdienmodellen nodig zijn.’

Het Aanvalsplan in actie

Er is in 2024 ook al een hoop binnen het Aanvalsplan uitgevoerd. Zo is samen met deelnemende boeren al hard gewerkt aan habitatoptimalisatie, inrichtingsmaatregelen om het leefgebied voor weidevogels aantrekkelijker te maken, kruidenrijk grasland, hogere waterpeilen en plasdrassen. En ook predatiebeheer heeft steeds onze aandacht.

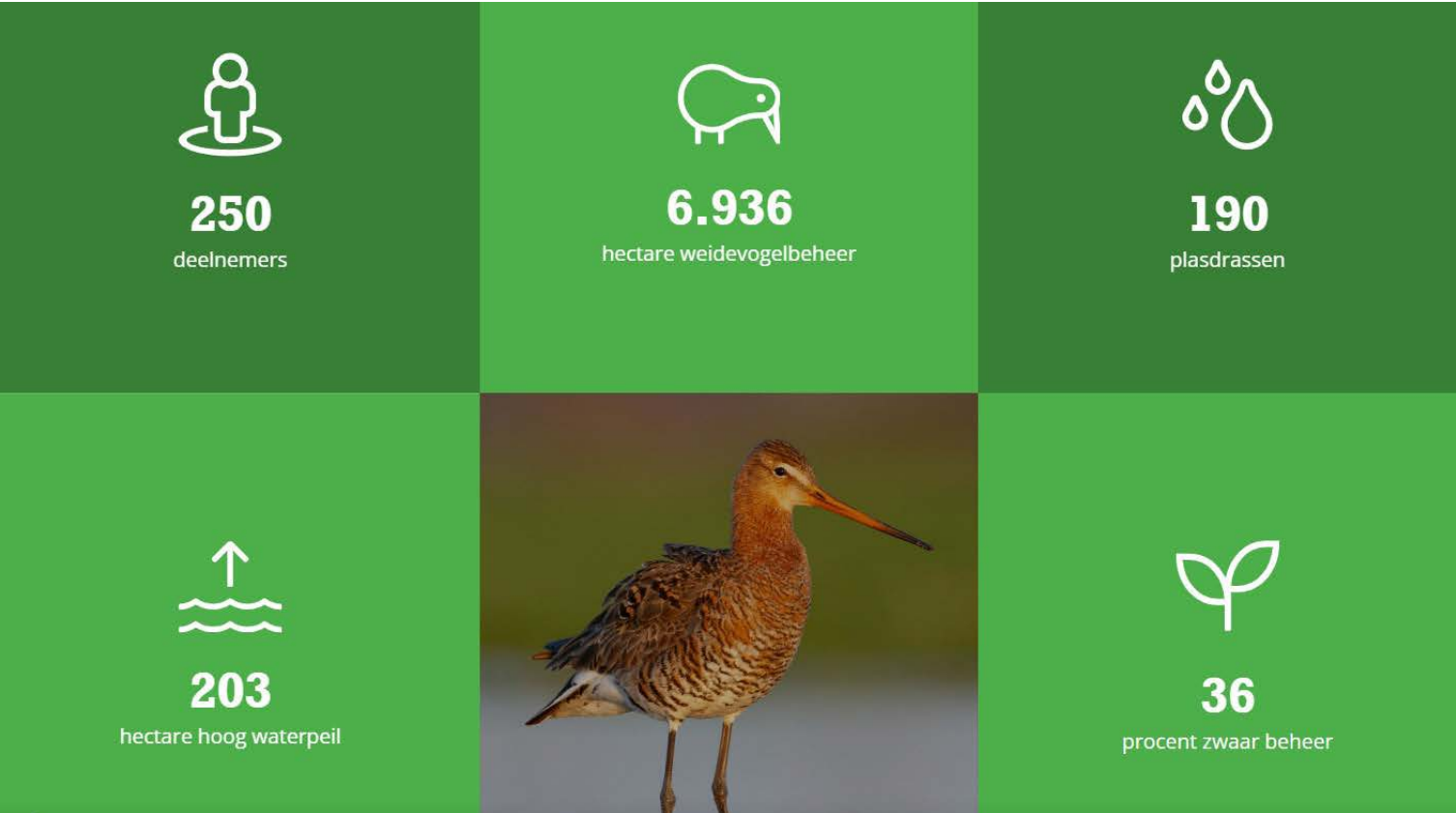
Erik Hoving vertelt: ‘Voor Gorecht ligt er nu een uitgebreid plan en biedt de subsidie de nodige financiering, maar in het Reidiepgebied bevinden we ons nog in een andere fase. In het Reitdiepgebied gaan we onze verkenning verbreden door met meer boeren in gesprek te gaan. En gaan we kijken waar in het gebied specifieke kansen zijn om opgaven te combineren, en zo extra mogelijkheden voor beloning te genereren. Ook hier zal het aankomen op maatwerk, want elke ondernemer is uniek. Ons streven is om, zodra we een oplossing gevonden hebben, dit zo snel mogelijk toe te passen.’

Met Aanvalsplan Grutto beginnen we in Gorecht en Reitdiep omdat hier een grote potentie is om wat betreft inrichting en beheer een nog beter ‘thuis’ voor weidevogels te worden en te voldoen aan de landelijke eisen van AVPG (1000 ha aaneengesloten gebied weidevogelbeheer). Jacomijn Pluimers: ‘Het is nadrukkelijk een begin. De lessen die we leren uit deze aanpak, zullen we vertalen naar een aanpak voor andere weidevogelclusters in ons werkgebied. Uiteindelijk willen we in al onze weidevogelclusters boeren in staat stellen goed weidevogelbeheer uit te voeren.’

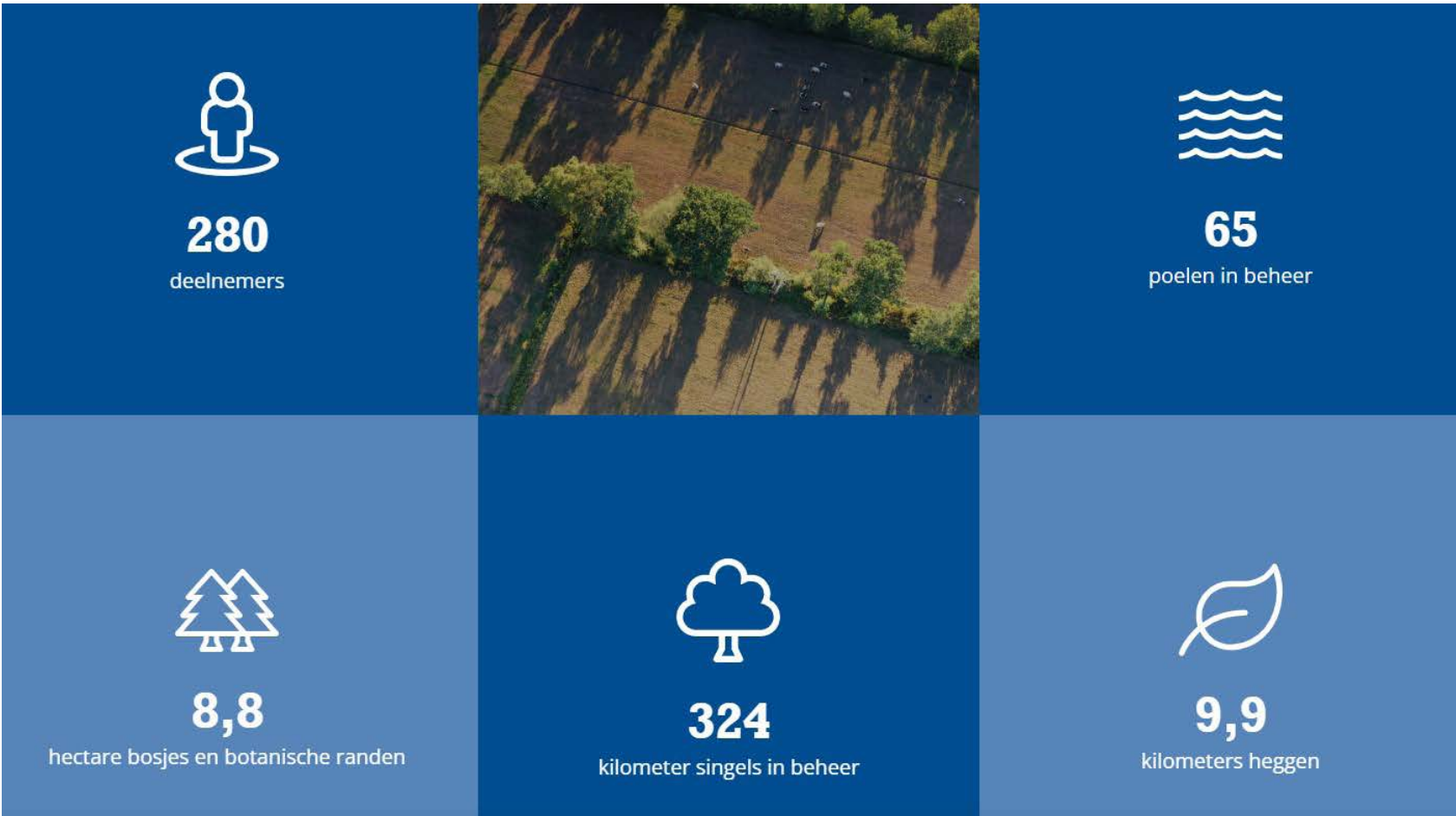
BoerenNatuur Groningen West in cijfers (2024)

Weidevogelbeheer

Landschapsbeheer

Colofon

Uitgave van BoerenNatuur Groningen West

Albert Harkemaweg 70, 9831 TA Aduard

T: 0594-721013

E: info@boerennatuurgroningenwest.nl

www.boerennatuurgroningenwest.nl

X: @BoerenNatuurGrW

Tekst: Nienke Kruizinga-van der Wal, Mark Schuurman

Vormgeving: Nienke Kruizinga-van der Wal en Sanne de Boer-Postma (PDF)

Fotografie: Mark Schuurman en Hilko Bron

Video: Mark Schuurman en Taeke Horneman (grutto's in het veld)

Aduard, maart 2025

© Niets uit deze uitgave mag op welke wijze dan ook verveelvoudigd worden zonder de voorafgaande toestemming van de uitgever en andere auteursrechthebbenden.

